

สรุปเข้ม

ภาษาไทย ป.๖

สำหรับทบทวนและเตรียมตัวสอบแบบเร่งรัด

- ◆ สรุปเนื้อหาที่สำคัญแต่ละบท
- ◆ กิจกรรมทบทวนการเรียนรู้แต่ละบท
- ◆ ข้อสอบปลายภาค
- ◆ พร้อมเฉลย

ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

สรุปฉบับ ภาษาไทย ป.๖

เขียนโดย ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์

ISBN (E-book) 2026-0618-0083-8

จำหน่ายอีบุ๊ก มิถุนายน 2569

ราคา 79 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

เนื้อหา รูปเล่ม และภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์
ห้ามคัดลอก ยกเว้นได้รับอนุญาต

บรรณาธิการ กวียา เนาวประทีป

ปก/รูปเล่ม ฝ่ายศิลปกรรม สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์

จัดทำโดย

พจก. สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์

เลขที่ 45 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ : 0-2433-7755-7 โทรสาร : 0-2433-7703

จัดจำหน่ายในรูปแบบสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์โดย

บริษัท เกรท มีเดีย เอเจนซี จำกัด

85 ซอยบรมราชชนนี 75 แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทร. 0-2433-7755-7, 086-330-6425

คำนำ

หนังสือ **สรุปเข้ม ภาษาไทย** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เล่มนี้ ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นตามหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต **ภาษาพาที** และ **วรรณคดีลำนํ้า** โดยการสรุปเนื้อหาสาระของแต่ละบทไว้อย่างกระชับและครบถ้วน ทำให้ง่ายต่อการอ่านทบทวนและทำความเข้าใจในระยะเวลาอันจำกัด เพื่อเป็นคู่มือให้นักเรียนใช้ในการเตรียมตัวสอบ ในแต่ละบทมีกิจกรรมและแบบทดสอบไว้ให้นักเรียนได้ฝึกทำเพื่อเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจ และประเมินตนเอง โดยมีเฉลยไว้ให้ตรวจสอบความถูกต้องในตอนท้ายของเล่มด้วย

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้สนใจได้เป็นอย่างดีอีกเล่มหนึ่ง

ด้วยความปรารถนาดี

ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์พิสิลิกส์เซ็นเตอร์

สารบัญ

ภาษาพาที

บทที่ ๑	จากผาแต้ม...สู่อีอีปด์	๙
	กิจกรรมที่ ๑	๑๒
	กิจกรรมที่ ๒.๑	๑๔
	กิจกรรมที่ ๒.๒	๑๕
บทที่ ๒	ควาย ข้าวและชาวนา	๑๖
	กิจกรรมที่ ๑	๒๐
	กิจกรรมที่ ๒.๑	๒๓
	กิจกรรมที่ ๒.๒	๒๔
บทที่ ๓	อ่านป้ายได้สาระ	๒๕
	กิจกรรมที่ ๑	๒๘
	กิจกรรมที่ ๒.๑	๓๑
	กิจกรรมที่ ๒.๒	๓๒
บทที่ ๔	กทสี่ตานี	๓๓
	กิจกรรมที่ ๑	๓๗
	กิจกรรมที่ ๒.๑	๔๑
	กิจกรรมที่ ๒.๒	๔๒

บทที่ ๕	ละครย้อนคิด	๔๓
	กิจกรรมที่ ๑	๔๖
	กิจกรรมที่ ๒.๑	๕๐
	กิจกรรมที่ ๒.๒	๕๑
บทที่ ๖	กลอนกานท์จากบ้านไทย	๕๒
	กิจกรรมที่ ๑	๕๕
	กิจกรรมที่ ๒	๕๗
บทที่ ๗	กว่าแผ่นดินจะกลบหน้า	๕๙
	กิจกรรมที่ ๑	๖๒
	กิจกรรมที่ ๒	๖๕
บทที่ ๘	ไม้งามในสวนแก้ว	๖๗
	กิจกรรมที่ ๑	๖๙
	กิจกรรมที่ ๒.๑	๗๓
	กิจกรรมที่ ๒.๒	๗๔
บทที่ ๙	ครั้นเครื่องเพลงพินบ้าน	๗๕
	กิจกรรมที่ ๑	๗๗
	กิจกรรมที่ ๒	๘๑
บทที่ ๑๐	ซ้องกลางสร้างสุขภาพ	๘๒
	กิจกรรมที่ ๑	๘๕
	กิจกรรมที่ ๒	๘๘

บทที่ ๑๑	สวร้ายสาขลับ	๕๐
	กิจกรรมที่ ๑	๕๓
	กิจกรรมที่ ๒	๕๗
บทที่ ๑๒	สืศิษย์พระดาบส	๕๘
	กิจกรรมที่ ๑	๑๐๒
	กิจกรรมที่ ๒	๑๐๕
บทที่ ๑๓	หนึ่งใจประชาคม	๑๐๗
	กิจกรรมที่ ๑	๑๑๑
	กิจกรรมที่ ๒.๑	๑๑๔
	กิจกรรมที่ ๒.๒	๑๑๖
บทที่ ๑๔	เสียแล้วไม่กลับคืน	๑๑๗
	กิจกรรมที่ ๑	๑๒๑
	กิจกรรมที่ ๒	๑๒๓
บทที่ ๑๕	นิทานแสนสนุก	๑๒๕
	กิจกรรมที่ ๑	๑๒๙
	กิจกรรมที่ ๒	๑๓๑
บทที่ ๑๖	พ่างเพี้ยงพสุธา	๑๓๒
	กิจกรรมที่ ๑	๑๓๖

กิจกรรมที่ ๒.๑

๑๔๐

กิจกรรมที่ ๒.๒

๑๔๑

วรรณคดีลำนํ้า

บทที่ ๑ ชมรมคนรักวรรณคดี

๑๔๒

กิจกรรมที่ ๑

๑๔๓

กิจกรรมที่ ๒

๑๔๔

บทที่ ๒ นักสืบทองอิน

๑๔๖

กิจกรรมที่ ๑

๑๔๗

กิจกรรมที่ ๒

๑๔๘

บทที่ ๓ การเดินทางของพลายน้อย

๑๕๕

กิจกรรมที่ ๑

๑๖๐

กิจกรรมที่ ๒

๑๖๒

บทที่ ๔ อย่าชิงสุกก่อนห่ามไม่งามดี

๑๖๓

กิจกรรมที่ ๑

๑๖๗

กิจกรรมที่ ๒

๑๖๘

บทที่ ๕ ศีกสายเลือด

๑๖๙

กิจกรรมที่ ๑

๑๗๗

กิจกรรมที่ ๒

๑๗๘

บทที่ ๖ สมุดมิตรภาพ

๑๗๙

กิจกรรมที่ ๑

๑๘๒

กิจกรรมที่ ๒

๑๘๓

แนวข้อสอบปลายภาคเรียน ชุดที่ ๑

๑๘๔

แนวข้อสอบปลายภาคเรียน ชุดที่ ๒

๑๙๙

เฉลย

๒๑๔

สาระสำคัญ

๑. “จากผาแต้ม...สู่อียิปต์” เป็นเรื่องเล่าของเด็กชาย ๒ คน คือ อินและณภัทร พวกเขาเรียนอยู่ชั้นเดียวกัน ช่วงปิดเทอมอินได้ไปเที่ยวผาแต้มที่มีภาพเขียนสีที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ส่วนณภัทรได้ไปเที่ยวอียิปต์ที่มีทั้งตัวอักษรที่เก่าแก่และภาพเขียนที่มีความเก่าแก่มากกว่าผาแต้ม พวกเขาได้นำประสบการณ์มาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังทำให้เรารู้ว่าคนในสมัยโบราณนั้นแม้จะอยู่ห่างไกลกันเพียงใดแต่ภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์และความนึกคิดกลับคล้ายคลึงกันได้อีกที่น่าอัศจรรย์
๒. พยางค์และคำ
๓. การหาข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน
๔. การนำความรู้ ความคิดจากการอ่าน การฟัง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

๑. ตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
๒. อธิบายลักษณะของพยางค์และคำได้ถูกต้อง
๓. อธิบายลักษณะของการหาข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน และการนำความรู้ ความคิดจากการอ่าน การฟัง ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ถูกต้อง
๔. ทำกิจกรรมเกี่ยวกับพยางค์และคำ, การหาข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน และการนำความรู้ ความคิดจากการอ่าน การฟัง ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ถูกต้อง

๑.

เนื้อเรื่อง

ปิดเทอมนี้พ่อกับแม่พาอินกับน้องเอี้ยงไปเที่ยวภาคอีสานด้วยการไปทอดกฐินที่จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นบ้านเกิดของแม่ (ส่วนพ่อเป็นชาวเหนือ) แม่จะพาไปเที่ยวที่อำเภอโขงเจียมเพราะมีธรรมชาติที่สวยงามและมีผาแต้ม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ด้วย โดยแม่จะเป็นผู้นำทาง พ่ออาสาเป็นผู้ขับรถให้ อินถามแม่ว่า “ทำไมถึงเรียกว่า ‘ผาแต้ม’” แม่อธิบายว่า “เพราะที่หน้าผามีภาพเขียนเหมือนใครมาแต้มสีไว้ มีอายุราว ๓,๐๐๐ ปี มาแล้ว เป็นภาพสีที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย” พ่อเสริมว่า “ภาพที่ว่านี้วาดต่อ ๆ กันเป็นร้อย ๆ ภาพเลยทีเดียว”

เมื่อถึงวันที่กำหนดพอถวายผ้ากฐินที่วัดเสร็จแล้ว วันรุ่งขึ้นพ่อกับแม่ก็พาอินและเอี้ยงเดินทางไปอุทยานแห่งชาติผาแต้มแต่เช้ามืด เพื่อให้ทันชมพระอาทิตย์ขึ้น ทุกคนมายืนบนลานหินขนาดใหญ่ที่ทอดยาวคดเคี้ยวไปตามลำน้ำโขง ทำให้มองเห็นป่าไม้และเทือกเขาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอยู่ไกลลิบ เป็นภาพที่สวยงามมาก อินกับเอี้ยงตื่นตาตื่นใจกับธรรมชาติที่สวยงามนั้นยิ่งนัก ส่วนพ่อก็มีความสุขกับการถ่ายภาพคนในครอบครัวกับธรรมชาติ

จากนั้นทุกคนก็เดินลงมาจากลานหิน เดินไปตามสะพานที่เลาะเลียบใต้เพิงผาเพื่อชมภาพเขียนสีแดงเหมือนสีน้ำหมากซึ่งมีมากกว่า ๓๐๐ ภาพ มีภาพช้างกับลูก ภาพปลาบึก และภาพสัตว์ต่างๆ อีกมากมาย พ่ออธิบายว่า “นี่เป็นภาพที่คนสมัยโบราณก่อนประวัติศาสตร์เข้านึกให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของพวกเขาในสมัยก่อน” แม่อธิบายว่า “คนสมัยก่อนไม่มีตัวอักษรใช้จึงใช้รูปภาพแทนตัวอักษรแล้ววาดลงบนแผ่นหิน”

พ่อกับแม่บอกว่า “ไทยเรามีตัวอักษรไทยใช้มาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช โดยพระองค์ท่านโปรดให้มีการจารึกเรื่องราวต่างๆ เป็นตัวอักษรไว้บนศิลาจารึก”

พอเปิดเทอมอินก็นำเรื่องการไปเที่ยวผาแต้มมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ฌภัทร เพื่อนร่วมชั้นของอินได้ไปเที่ยวอียิปต์กับพ่อ แม่ และอา เขาจึงนำเรื่องมาเล่าบ้างว่า...

“ถ้าเอ่ยถึงประเทศอียิปต์ทุกคนต้องนึกถึงพีระมิด กระดาษปาปิรุส และ แผลงสคาร์บ โดยเฉพาะพีระมิดซึ่งเป็นสิ่งมหัศจรรย์ ๑ ใน ๗ ของโลกในยุคโบราณที่ก่อสร้างเป็นรูปกรวยเหลี่ยมใช้สำหรับเป็นที่เก็บศพของฟาโรห์ กษัตริย์อียิปต์โบราณ ที่ใช้เวลาในการก่อสร้างนับ ๑๐ ปี มัคคุเทศก์ได้พาไปเที่ยวที่มหาพีระมิดแห่งเมืองกิซาซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดและมีชื่อเสียงมากที่สุด ในจำนวน ๑๑๐ แห่งทั่วประเทศอียิปต์ ซึ่งมีการแกะสลักรูปต่างๆ มากมาย ไว้ตามผนังและเสา ทั้งรูปสัตว์และของใช้ คนอียิปต์คิดค้นการสื่อความหมาย ด้วยรูปภาพมาประมาณ ๕,๐๐๐ ปีแล้ว” อินจึงว่า “จีนอียิปต์ก็มีก่อนผาแต้ม นะซิ” ฌภัทรจึงอธิบายต่อว่า “ทุกชาติทุกภาษายอมรับว่าอักษรอียิปต์โบราณนี้ เก่าแก่ที่สุดในโลก เห็นได้จากตัวอักษรที่เขียนไว้ตามผนังและกระดาษปาปิรุส” อินถามฌภัทรว่า “กระดาษปาปิรุสคล้ายกระดาษสาของทางภาคเหนือหรือเปล่า” ฌภัทรจึงอธิบายว่า “คล้ายกัน กระดาษปาปิรุสทำจากต้นกกอียิปต์ แต่กระดาษสาทำมาจากต้นกระสา ชาวอียิปต์เขียนภาพหรือตัวอักษรลงบน กระดาษปาปิรุสเพราะซึมซับน้ำสีและน้ำหมึกทุกประเภทได้ดี” แล้วฌภัทรยัง คลี่กระดาษปาปิรุสที่ข้อมาให้เพื่อน ๆ ดูพร้อมกับภาพแผลงสคาร์บที่มีหน้าตา เหมือนแผลงกุดจีของภาคอีสาน พร้อมอธิบายให้เพื่อน ๆ ฟังว่า “แผลงสคาร์บ ได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนแห่งเทพ เมื่อชาวอียิปต์วาดภาพใดก็มักจะ มี แผลงสคาร์บอยู่ด้วยเสมอ”

เรื่องที่อินและฌภัทรนำมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังนั้นล้วนเป็นภูมิปัญญาของ คนโบราณที่นำรู้ นำศึกษา นำสนใจ แม้ว่าภาพเขียนที่ผาแต้มหรือที่อียิปต์ จะเกิดในที่ที่ห่างไกลกัน แต่ผู้สร้างสรรค์ก็มีความนึกคิดที่คล้ายคลึงกันอย่าง น่ามหัศจรรย์

กิจกรรมที่ ๑ เขียนคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

๑. ครอบครัวของอินจะไปทำกิจกรรมอะไรที่จังหวัดอุบลราชธานี

ตอบ

๒. อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์สถานที่นั้นคืออะไร

ตอบ

๓. ภาพเขียนสีที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยมีอายุราวกี่ปี

ตอบ

๔. นอกจากนักท่องเที่ยวจะนิยมมาชมทิวทัศน์บนลานหินที่ผาแต้มแล้ว สิ่งที่ต้องการมาชมให้ได้คืออะไร

ตอบ

๕. เมื่อยืนอยู่บนลานหินที่ผาแต้ม เราจะมองเห็นแม่น้ำอะไร และประเทศเพื่อนบ้านประเทศใด

ตอบ

๖. เพราะเหตุใด คนสมัยก่อนจึงสื่อให้เราเห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของพวกเขาผ่านภาพเขียน

ตอบ

๗. อินเล่าเรื่องการไปเที่ยวชม “ผาแต้ม” ให้เพื่อนๆ ฟัง ภัทรเพื่อนของอินก็เล่าเรื่องการไปเที่ยวชมที่ใด

ตอบ

๘. นักเรียนคิดว่า เมื่อเอ่ยถึงประเทศที่ภัทรไปเที่ยวมา สิ่งแรกที่ทุกคนนึกถึงมากที่สุดคืออะไร

ตอบ

๙. ชาวอียิปต์สร้างพีระมิดเพื่อจุดประสงค์อะไร

ตอบ

๑๐. ภาษาอียิปต์โบราณนั้นเป็นที่ยอมรับกันในโลกว่าเก่าแก่ที่สุดในโลกเพราะมีอายุถึงกี่ปี

ตอบ

๒. หลักภาษาไทยและการใช้ภาษา

พยางค์และคำ

พยางค์ เกิดจากการเปล่งเสียง **พยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์** ตามกันออกมาอย่างกระชั้นชิด เรียกว่า “การประสมเสียงในภาษา” ๑ พยางค์อาจเป็น ๑ คำหรือ ๑ คำอาจมีหลายพยางค์ก็ได้ อาทิ ปะ (๑ พยางค์), ปะทะ (๒ พยางค์), ปัดพี (๓ พยางค์), ประทุษร้าย (๔ พยางค์), ประชาธิปไตย (๕ พยางค์), นิยมสรรพนาม (๖ พยางค์) ฯลฯ

องค์ประกอบของพยางค์ อย่างน้อยที่สุดพยางค์จะต้องประกอบด้วย **พยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์** (บางพยางค์อาจมีพยัญชนะท้าย (ตัวสะกด) หรือตัวการันต์ (ตัวสุดศัพท์) ด้วยก็ได้)

คำ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งหรือหลายครั้งก็ได้ แต่ต้องมีความหมายในการเปล่งเสียงออกมาแต่ละครั้งจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย ๓ อย่าง คือ **พยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์**

ส่วนประกอบของคำ มี ๒ ส่วน คือ

๑. **เสียง** ในคำแต่ละคำต้องประกอบด้วยเสียง ๓ ชนิด คือ **เสียงแท้ (สระ) เสียงแปร (พยัญชนะ) และเสียงดนตรี (วรรณยุกต์)**

๒. **ความหมาย** หมายถึง ข้อรับรู้หรือข้อกำหนดระหว่างผู้ใช้ภาษาคำนั้นๆ หมายความว่าอย่างไร

การหาข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน

การหาข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ลึกซึ้งและเข้าใจความคิดของผู้เขียนที่แฝงไว้ในเรื่อง เช่น คติธรรม คำสอน มุมมองต่างๆ อันเป็น

ประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้อ่านจะต้องอ่านเรื่องราวต่างๆ อย่างพินิจพิจารณา ต้องเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และสำนวนภาษา วิเคราะห์ เหตุการณ์ ข้อเท็จจริง ประเมินเหตุการณ์ โดยใช้การเขียนแผนภาพความคิดหรือ แผนภาพโครงเรื่องมาลำดับความคิดได้

การนำความรู้ ความคิดจากการอ่าน การฟัง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต

การอ่านและฟังทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมาก อาทิ

๑. ทำให้ได้รับความรู้อย่างหลากหลาย
๒. ทำให้ได้ข้อคิดและคติสอนใจอย่างมีคุณค่า
๓. ทำให้เห็นตัวอย่างที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ
๔. ทำให้เกิดจินตนาการต่างๆ

ซึ่งก็ต้องขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะสามารถเลือกไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างไร

กิจกรรมที่ ๒.๑ ชิต ✓ หน้าข้อความที่ถูก และชิต X หน้าข้อความที่ผิด

- ๑. พยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์ สามารถเป็นได้ทั้งพยางค์และคำ
- ๒. พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาแต่ละครั้งอาจมีความหมายหรือไม่มีความก็ได้
- ๓. การเปล่งเสียงพยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์ ตามกันออกมาติดๆ เรียกว่า “การประสมคำ”
- ๔. พยางค์ อาจไม่มีตัวสะกดหรือตัวการันต์ได้ แต่คำทุกคำต้องมีตัวสะกดและตัวการันต์
- ๕. พยางค์ และ คำ มีความแตกต่างกันที่ พยางค์ มีหรือไม่มีความหมายก็ได้ แต่ คำ ต้องมีความหมาย

- ๖. เรื่องที่เราอ่านผู้เขียนอาจแฝงคติธรรม คำสอน มุมมองต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้
- ๗. การหาข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และสำนวนภาษาด้วย
- ๘. การหาข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านต้องวิเคราะห์ข้อเท็จจริง ประเมินเหตุการณ์ โดยใช้แผนภาพความคิดหรือแผนภาพโครงเรื่องมาลำดับความคิดได้
- ๙. ก่อนที่เราจะเขียนคำวิพากษ์วิจารณ์ เราต้องอ่านเรื่องคร่าว ๆ ก่อน ๑ รอบ
- ๑๐. การเขียนคำวิพากษ์วิจารณ์เรื่องจากการอ่าน ต้องเขียนแสดงความ-
คิดเห็นเป็นต้นร่างก่อนเสมอ

กิจกรรมที่ ๒.๒ อ่านคำแล้วเขียนจำนวนพยางค์ลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

๑. อุลราชธานี มี.....พยางค์	๑๑. พีระมิต มี.....พยางค์
๒. เทศกาล มี.....พยางค์	๑๒. แมลงสคาร์ป มี.....พยางค์
๓. ทอดกฐิน มี.....พยางค์	๑๓. กระดาษปาปรัส มี.....พยางค์
๔. ประวัติศาสตร์ มี.....พยางค์	๑๔. ภูมิปัญญา มี.....พยางค์
๕. ธรรมชาติ มี.....พยางค์	๑๕. ศาสตราจารย์ มี.....พยางค์
๖. ประชาธิปไตย มี.....พยางค์	๑๖. การสดุดี มี.....พยางค์
๗. สาธารณรัฐ มี.....พยางค์	๑๗. ปกิณฺณ มี.....พยางค์
๘. วัฒนธรรม มี.....พยางค์	๑๘. สังขยา มี.....พยางค์
๙. ทศนิยมภาพ มี.....พยางค์	๑๙. รูปลักษณ์ มี.....พยางค์
๑๐. มหัตถรรย มี.....พยางค์	๒๐. คติธรรม มี.....พยางค์

สาระสำคัญ

๑. “ควาย ข้าวและชาวนา” เป็นเรื่องราวของเด็กๆ ที่มาเข้าค่ายอบรมการใช้ชีวิตแบบชาวนาไทยที่ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิม อาทิ เลี้ยงควาย ไถนา ปลุกข้าวแบบนาหว่านและนาโยนที่ไม่มีการใช้สารเคมี เพื่อให้พวกเขาได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวนาจริงๆ พวกเขาจะได้ช่วยกันอนุรักษ์และธำรงอาชีพนี้ให้อยู่สืบต่อไปคู่กับประเทศไทยของเราซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม
๒. ไตรยางศ์
๓. คำเป็น คำตาย
๔. การผันวรรณยุกต์
๕. ความหมายของคำ
๖. การเขียนสื่อสาร

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

๑. ตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
๒. อธิบายลักษณะของไตรยางศ์, คำเป็น คำตาย และการผันวรรณยุกต์ได้ถูกต้อง
๓. อธิบายความหมายของคำได้ถูกต้อง
๔. อธิบายลักษณะของการเขียนสื่อสารได้ถูกต้อง
๕. ทำกิจกรรมเกี่ยวกับไตรยางศ์, คำเป็น คำตาย, การผันวรรณยุกต์, ความหมายของคำ และการเขียนสื่อสารได้ถูกต้อง

๑. เนื้อเรื่อง

บทเรียนนี้กล่าวถึงบรรยากาศวันแรกของการเปิดค่าย “ควาย ข้าวและชาวนา” ที่ฟาร์มของเด็ก ๆ จัดเป็นประจำทุกปีใช้เวลา ๑๐ วัน ในการเข้าค่ายอบรมมีเด็กทั้งชายหญิงอายุตั้งแต่ ๑๓-๑๕ ปี เข้าอบรมเต็มจำนวนทุกครั้งในการเข้าค่ายเด็กทุกคนต้องช่วยเหลือตนเองได้ ใช้ชีวิตเยี่ยงชาวนา ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกใดๆ ฟาร์มเป็นชายหนุ่มลูกหลานชาวนา พอเรียนจบปริญาตรีทางด้านเกษตรด้วยคะแนนสูงลี้ก็กลับบ้านเกิดเพื่อสืบทอดอาชีพดั้งเดิมตั้งแต่รุ่นปู่จนมาถึงพ่อด้วยการประกาศตัวเป็นชาวนา

วันนี้เป็นวันเปิดค่ายวันแรก ฟาร์มในชุดชาวนามีผ้าขาวม้าเคียนเอวกำลังขี่ควายให้วิ่งเป็นวงกลมให้เด็ก ๆ ชม พอหลังจากหลังควายฟาร์มก็ชักชวนเด็ก ๆ ให้มารู้จักกับ “ลู่ดำ” ซึ่งเป็นควายตัวที่ฟาร์มชี่ จากนั้นสนทนากันถึงเรื่องควายว่า ควายไม่ได้โงะ ควายสามารถทำอะไรๆ ได้หลายอย่างแต่ต้องผ่านการฝึกมาก่อน ต้องมีการสนตะพาย (ร้อยเชือกที่จุมูก) เพื่อจะได้บังคับควายในการฝึกใช้งานให้ทำตามคำสั่ง

พอที่ฟาร์มก็จับพี่แสงผู้ช่วยของฟาร์มเข้ามาขออนุญาตไปช่วยลุงพูนเจ้าของนาถัดไปซ่อมควายเหล็ก (รถแทรกเตอร์) เพราะเสียมาหลายวัน น้ำมันก็หมดทำให้ไถนาไม่ได้ ฟาร์มก็อนุญาตและบอกกับเด็ก ๆ ว่า นาของฟาร์มใช้ควายไถนาจึงไม่ต้องซ่อมควาย และควายก็กินหญ้าจึงไม่ต้องเสียค่าน้ำมัน “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสว่า การใช้ควายไถนาทำให้ชาวนาพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน”

วันรุ่งขึ้นเป็นบทเรียนแรกที่เด็ก ๆ ต้องดูแลควายในคอกถึง ๒๐ ตัว ครั้งหนึ่งเป็นควายอยู่ในระยะใช้งาน อีกครั้งหนึ่งเป็นลูกควายและควายที่ปลดระวางแล้วซึ่งมี “ลู่ดำ” รวมอยู่ด้วย เคยมีคนแนะนำให้ฟาร์มขายควายที่ปลดระวางแล้วให้โรงฆ่าสัตว์ แต่ฟาร์มไม่ขายเพราะมีความคิดว่า ลู่ควาย ป้าควายเหล่านี้

มีบุญคุณแก่เราทำให้เรามีข้าวกิน มีบ้านอยู่ แม้พวกเขาจะแก่และทำงานไม่ได้ ก็จะต้องดูต่อไปจนกว่าพวกเขาจะแก่ตายกันไปเอง

ควายกินหญ้าไม่เลือกชนิด ทั้งหญ้าอ่อนและหญ้าแก่ ถ้าไม่มีหญ้าสดก็กิน ฟางข้าวแห้งๆ ได้ เด็กๆ ช่วยกันเอาหญ้าให้ควายกิน เติมน้ำใส่ราง ทำความสะอาดคอกโดยโกยมูลควายออกแล้วนำไปกองที่ลานทำปุ๋ยหมัก ซึ่งเด็กๆ จะต้องลงมือทำปุ๋ยหมักเองด้วย

คนที่จะเป็นชาวนาต้องรู้จักเครื่องมือทำนา อาทิ คันไถ แอก คราด และวิธีการไถ ซึ่งมีทั้ง “ไถตะ” และ “ไถแปร”

“ไถตะ” คือ การไถเพื่อเปิดหน้าดินแนวตั้งทิ้งไว้ ๗-๑๐ วัน

“ไถแปร” คือ การไถรอบสองตามแนวขวางแล้วปล่อยทิ้งไว้ระยะหนึ่ง เพื่อให้ดินรับแสงแดดเต็มที่ เพราะจะทำให้ดินมีคุณภาพ

จากนั้นก็จะใช้คราดเหล็กคราดดินให้ร่วนซุย รอน้ำเข้านาเพื่อปลูกข้าวต่อไป เด็กบางคนเพิ่งรู้ว่าข้าวมีหลายสี ได้แก่ สีครีม สีแดง สีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาลเทา และสีม่วงเข้ม ซึ่งก็คือ “ข้าวกล้อง” นั่นเอง

เด็กชายโด่งสงสัยว่า ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ และข้าวสารต่างกันอย่างไร พี่ๆ จึงช่วยกันอธิบายให้น้องๆ ฟังว่า

“ข้าวกล้อง” คือ ข้าวเปลือกที่กะเพาะเอาส่วนเปลือกที่หุ้มเมล็ดออกเท่านั้น คุณค่าทางอาหารยังอยู่ครบ

“ข้าวซ้อมมือ” เป็นวิธีการสมัยโบราณที่ใช้ครกตำข้าวให้เปลือกแตกแล้วใช้กระด้งผัดข้าว แยกเปลือกให้ปลิวออกจากข้าว แต่ปัจจุบันมีการใช้เครื่องจักรสีข้าว พอสีข้าวให้เป็นข้าวกล้องแล้วก็เอามาขัดสีอีกครั้ง กลายเป็นข้าวซ้อมมือ สารอาหารหายไปบ้าง ข้าวกล้องที่ขัดสีหลายๆ ครั้งจนเป็นสีขาวทำให้คุณค่าทางอาหารหมดไป

มีชาวนาหลายคนที่มาทำนากับพี่โมกเคยเป็นเจ้าของนามาก่อน ขายนาคือตนเองไปพอได้เงินมาก็ใช้จ่ายอย่างประมาท พอเงินหมดจึงต้องกลายมา

เป็นลูกจ้างเขา และผู้ที่กวันซื้อนาไปก็เป็นนายทุนต่างชาติที่หวังจะยึดครองแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ของไทย

พี่โมกทำนาแบบ นาหว่าน คือ การนำพันธุ์ข้าวเปลือกไปแช่น้ำ พอมีตุ่มงอกออกมา เรียกว่า “ข้าวงอก” จึงนำไปหว่านในนา คนหว่านจะต้องมีประสบการณ์สูง ข้าวจึงจะได้ระยะและให้ผลผลิตเต็มที่

เด็กๆ ชาวค่ายพี่โมกให้ทำ นาโยน เพราะมีระยะเวลาสั้นๆ จะได้เห็นผลงานการปลูกข้าวได้เร็วกว่า พี่โมกจะเพาะต้นกล้าไว้ในกระบะก่อน แล้วเด็กๆ จึงไปเคาะกระบะแล้วรวบต้นกล้าใส่ในตะแกรงโปร่งสະพายเฉียงไหล่ แล้วเริ่มปฏิบัติการโยนต้นข้าวลงในนาที่มีน้ำครึ่งหน้าแข้ง โยนไปก็ถอยหลังไปจนต้นกล้าเต็มพื้นที่ ทุกคนทั้งสนุกและทั้งเหนื่อย มีใครคนหนึ่งพูดเปรยๆ ออกมาว่า “แล้วต้นกล้าจะโตทันให้เขาเกี่ยวไหม” พี่ๆ ทั้งสามไม่ตอบโต้ได้แต่ยืนหัวเราะ

นาแห่งนี้พี่โมกบอกว่าไม่ใช่สารเคมีเด็ดขาด จะใช้วิธีนามยอกเอาหนามบ่ง คือ ใช้แมลงกำจัดแมลงด้วยการปลูกดอกไม้ที่มีเกสรมากๆ ไว้ตามคันนา อาทิ ทานตะวัน เบญจมาศ เพราะเป็นแหล่งอาหารของแมลง และแมลงเหล่านี้ก็จะช่วยกำจัดเพลี้ยและหนอนกอที่มาทำลายต้นข้าว ทั้งชาวนายังมีรายได้จากการตัดดอกขายอีกด้วย

เขavnนี้พี่ๆ ก็พาน้องๆ ไปเกี่ยวข้าวในแปลงนาที่วางแผนปลูกไว้ก่อนล่วงหน้า เด็กๆ ช่วยกันเกี่ยวข้าวอย่างตั้งอกตั้งใจเหมือนกับ “การลงแขกเกี่ยวข้าว” ของชาวนาที่ผลัดกันไปช่วยเกี่ยวข้าวในนาของเพื่อนบ้านจนเสร็จเป็นรายๆ ไป

แม้ชีวิต ๑๐ วันในค่ายจะไม่สุขสบาย เด็กๆ ต้องทำงานหนักแต่ผลที่ออกมาทำให้ใจของพวกเขาเป็นสุขเหลือเกิน ประเทศไทยมีดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเป็นประเทศเกษตรกรรม ควาย ข้าว และชาวนา เป็นภูมิปัญญาของไทยตั้งแต่เดิม คนรุ่นหลังควรช่วยกันดูแลและส่งเสริมให้ดำรงอยู่สืบไป

กิจกรรมที่ ๑ เขียนคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

๑. ทุกปีฟีโมกจะจัดให้มีการเข้าค่ายที่มีชื่อว่าอะไร
ตอบ
๒. วันแรกของการเปิดค่าย ฟีโมกแสดงอะไรให้เด็ก ๆ ที่เป็นสมาชิกในค่ายชม
ตอบ
๓. ฟีโมกบอกกับเด็ก ๆ ที่มาเข้าค่ายว่า ถ้าอยากเป็นขาวนาต้องรู้จักกับอะไรเป็นอันดับแรก
ตอบ
๔. ผู้เฒ่าผู้แก่มักจะพูดเปรียบลูกหลานว่าโง่เหมือนกับอะไร
ตอบ
๕. ก่อนการนำควายมาใช้งาน ควายทุกตัวต้องผ่านอะไรมาก่อนเป็นอันดับแรก
ตอบ
๖. คนเราสามารถนำควายมาฝึกให้ทำอะไร ๆ ได้ แต่ต้องไม่เป็นอย่างไร
ตอบ
๗. การที่ฟีโมกของเด็ก ๆ ไม่ยอมขายควายที่ทำงานไม่ไหวให้โรงฆ่าสัตว์ เพราะอะไร
ตอบ
๘. เด็ก ๆ ช่วยกันเลี้ยงควาย และทำความสะอาดคอกควายโดยโยยมูลควายออกเพื่อนำเอาไปทำอะไร
ตอบ
๙. ขาวนาที่ทำงานของฟีโมกปลูกข้าวด้วยการทำนาแบบใด
ตอบ
๑๐. เด็ก ๆ ที่มาเข้าค่ายของฟีโมก ฟีโมกให้ทำนาแบบใด
ตอบ

๒. หลักภาษาไทยและการใช้ภาษา

ไตรยางศ์

ไตรยางศ์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อักษร ๓ หมู่”

พยัญชนะในภาษาไทยตั้งแต่ ก ถึง ฮ มีทั้งหมด ๔๔ ตัว แบ่งเป็น อักษร ๓ หมู่ ดังนี้

อักษรกลาง (๙ ตัว)	อักษรสูง (๑๑ ตัว)	อักษรต่ำ (๒๔ ตัว)	
		อักษรเดี่ยว (๑๐ ตัว)	อักษรคู่ (๑๔ ตัว)
ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ	ข ช ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ช ส ห	ง ญ ณ น ม ย ร ล ว ฟ	ค ฅ ฆ ช ฌ ฎ ฒ ท ธ พ ฟ ภ ฮ

คำเป็น คำตาย

คำเป็น คือ คำที่มีลักษณะดังนี้

๑. เป็นคำที่ประสมกับสระเสียงยาวในมาตรา แม่ ก กา อาทิ ปา ดู ตี โบ
ใจ ฯลฯ

๒. ถ้ามีตัวสะกด ตัวสะกดต้องอยู่ในมาตรา แม่กง แม่กน แม่กม แม่เกย
และแม่เกอว อาทิ ยุง ดิน ลม โขย ดาว ฯลฯ

๓. เป็นคำที่ประสมกับสระ -ำ -เ- และ -เอ อาทิ จำ ใจ ไป เอา ฯลฯ

คำตาย คือ คำที่มีลักษณะดังนี้

๑. เป็นคำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นในมาตรา แม่ ก กา อาทิ ปุ่ ตี โละ
เคาะ เยอะ ฯลฯ

๒. ถ้ามีตัวสะกด ตัวสะกดต้องอยู่ในมาตรา แม่กก แม่กต และแม่กบ อาทิ
ลูก เบิก โชด เบ็ด เก็บ จบ ฯลฯ

พื้นเสียงของคำ

พื้นเสียง หมายถึง พยางค์หรือคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ (แต่มีเสียงวรรณยุกต์) อักษรแต่ละหมู่ในไตรยางศ์จะมีพื้นเสียงที่แตกต่างกัน ดังในตารางต่อไปนี้

หมู่อักษร	คำเป็น/คำตาย	พื้นเสียงของคำ	ตัวอย่างคำ
อักษรกลาง	คำเป็น	เสียงสามัญ	การ จุน เตือน บิน ปน เอียง ตุ้ม ฯลฯ
	คำตาย	เสียงเอก	กัต จิก ดก แบก เป็ด อูฐ ตับ ฯลฯ
อักษรสูง	คำเป็น	เสียงจัตวา	ชา ฉะย แพน ผ่าน สวาย ศาล หิน ฯลฯ
	คำตาย	เสียงเอก	ชุต จัตร เผือด ฝัก สาบ หอก ฯลฯ
อักษรต่ำ	คำเป็น	เสียงสามัญ	ยา คู เมิน โยน รวน ลาง วิว ฯลฯ
	คำตาย สระเสียงสั้น	เสียงตรี	ยะ คิก พัก รก ลูก วิบ ทูป ฯลฯ
	สระเสียงยาว	เสียงโท	คาค โยก เลข ภาพ เนิบ แคบ ฯลฯ

กิจกรรมที่ ๒.๑ ชัด ✓ หน้าข้อความที่ถูก และชัด X หน้าข้อความที่ผิด

- ๑. “ไตรยางศ์” เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อักษร ๓ หมู่” มีพยัญชนะทั้งหมด ๔๔ ตัว
- ๒. อักษร ๓ หมู่ ได้แก่ อักษรกลาง ๙ ตัว อักษรสูง ๑๐ ตัว และอักษรต่ำ ๒๕ ตัว
- ๓. อักษรต่ำ มีจำนวนพยัญชนะมากที่สุด คือ ๒๕ ตัว
- ๔. อักษรคู่ อักษรเดี่ยว เป็นพยัญชนะที่อยู่ในหมู่อักษรต่ำเท่านั้น
- ๕. อักษรคู่ คือ พยัญชนะในหมู่อักษรต่ำที่มีเสียงคู่กับอักษรสูง มีทั้งหมด ๑๕ ตัว
- ๖. คำเป็น คือ คำที่ประสมกับสระเสียงยาวในมาตรา แม่ ก กา และหากมีตัวสะกด ตัวสะกดก็ต้องอยู่ในมาตรา แม่กง แม่กน แม่กม แม่เกย และแม่เกอวเท่านั้น
- ๗. คำตาย คือ คำที่ประสมกับสระเสียงสั้นในมาตรา แม่ ก กา และหากมีตัวสะกด ตัวสะกดจะต้องอยู่ในมาตรา แม่กก แม่กต และแม่กบเท่านั้น
- ๘. ก่อนที่นักเรียนจะผันวรรณยุกต์ได้ นักเรียนต้องทำความรู้จักกับ ไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย และพื้นเสียงของคำให้เข้าใจเสียก่อน
- ๙. พื้นเสียง คือ พยางค์หรือคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ (มีแต่เสียง) อักษรแต่ละหมู่หากประสมด้วยสระตัวเดียวกันก็จะมีพื้นเสียงของคำเหมือนกัน
- ๑๐. ความหมายของคำ มี ๒ แบบ คือ ความหมายตรง กับ ความหมายแฝง